

Pavel Tofan

Originar din Neposul legendar, cunoscut și sub numele de Vărarea, Pavel Tofan a intrat în galeria fruntașilor năsăudeni, alături de Victor Onișor, deputat în prima Adunare Constituantă, Iulian Marțian, coordonatorul Gărzii Naționale din Năsăud și Enea Grapini, membru al Consiliului Național Român Central, care au luptat pentru realizarea Marii Uniri de la 1 DECEMBRIE 1918. Formația intelectuală a lui se conturează încă de pe băncile Gimnaziului din Năsăud și se întrecește în urma studiilor superioare din Budapesta, unde, în 1906 obține diploma de medic veterinar. Se afirmă cu repeziciune pe plan profesional și ocupă mai târziu funcția de inspector în acest domeniu, la Cluj, de unde își va întoarce adesea ochii minții spre plaiurile sale natale. Fiind un om talentat în arta scrisului publică numeroase articole în REVISTA BISTRIȚEI, care îi sunt deosebit de apreciate în lumea rurală. Unele dintre acestea le semnează cu pseudonimul DELAVĂRAREA, fapt pentru care, în perioada 1909-1910, a fost confundat cu Liviu Rebreanu.

În timpul primului război mondial este înrolat în armată ca medic veterinar-șef atașat comandantului Corpului II Armată din Valea Brenta a regiunii Tirol. Din memoriile sale aflate în manuscris la Arhivele Naționale din Bistrița, în fondul care îi poartă numele, se desprinde imaginea acelei perioade de adânci frământări când se pregătea marele eveniment. Întors de pe frontul italian la Bistrița, într-un concediu de 15 zile constată că în oraș și în întregul județ, atmosfera era una tensionată, iar orașul părea un furnicar „proaspăt răvășit, ale cărui furnici alergau de-a valma în sus și-jos, în dreapta și stânga și iarăși îndărăt, fără un pic de odihnă”.

Dintr-o legitimație aflată în manuscris, tot în acest fond al Arhivelor Naționale Bistrița, datată 5 noiembrie 1918 și semnată de Leon Scridon și Dionisie Maior, reiese că, „Pavel Tofan este membru al Sfatului Național Român din Bistrița, și ca atare este trimis în Nepos, Feldru, Ilva Mică Sângeorz-Băi și Maieru, pentru a organiza secțiile acestor localități din punct de vedere civil și militar și a asigura siguranța publică”. Această misiune de onoare și-o duce la îndeplinire ca un adevărat luptător pentru

făurirea actului național de la 1 Decembrie 1918. Din „Memorii” se desprind ideile sale înaintate privind unitatea națională, idei pe care și le-a consolidat în focul luptei de pe front. Câteva zeci de pagini sunt dedicate acțiunii de organizare a Gărzilor Naționale de pe Valea Someșului, sunt descrise momentele de entuziasm de care sunt cuprinși locuitorii acestui ținut. Ține conferințe sub egida Astei, are întâlniri cu intelectualii bistrițeni și cu oamenii din satele someșene, în mijlocul cărora se deplasează pe jos sau cu căruța, în condiții deosebit de grele. Era convins că a sosit momentul să declare deschis în fața oamenilor : „, sîntem liberi.” Avem dreptul să hotărâm asupra sorții și apartenenței noastre. Idealul nostru de sute de ani a fost și este Unirea cu toți frații noștri români, așa că visul stramoșilor noștri și al nostru îl vedem astăzi împlinindu-se, prin urmare, vrem să dispară hotarele artificiale dintre noi, vrem să trăim cu toții într-o României.

Rămâne uimit de haosul existent în acele zile, dar mai ales de gestul soldaților cehi și slovaci din Regimentul de Infanterie al armatei austro-ungare staționat la Bistrita, care, pe 24 octombrie, „au spart o magazie din strada Ungurească, furând efectele militare și vânzându-le populației”. Pulsul acelor zile este bine reliefat în memoriile lui Tofan: “Toata lumea românească din oraș era în mare fierbere... Toți simțeau că nu poate să li se întâmple nimic rău. Mai rău de cum le-a fost până acum nu le va fi niciodată. Toți vroiau să contribuie cu puterile lor la renașterea unei sorți de mai bine a neamului nostru”.

În următoarea perioadă au fost înființate gărzi naționale în fiecare comuna. La Nepos, această formațiune are în componența sa pe Cifor David, preotul Moldovan George și învățătorul Petre Andron. Veterinarul Tofan, cel care pe 5 noiembrie 1918 primise legitimația de “tribun al poporului”, amintea în memoriile sale și despre atitudinea ostilă a ungarilor din județ, care primiseră ordin de la Partidul Maghiar din Cluj să nu execute sub nici o formă ordinele Sfatului Național. Puținele săptămâni rămase până la 1 Decembrie au fost tensionante, Sfatul Național bistrițean încercând din răspuțeri să facă față situației create, mai precis jafurilor, spargerilor și răzvrătirilor din întreg județul. Dar momentul împlinirii marelui vis se apropia cu pași repezi. Citând-o pe soția lui Victor Onișor, membru în Sfatul bistrițean, Pavel Tofan scria că, atunci când s-a urcat în trenul care

pleca din Bistrița spre Alba Iulia, aceasta a zărit 37 de bistrițeni gătiți “țărănește și cu cușme lungi”. Insuflețiți de cel mai adânc simțământ patriotic, ei au participat, alături de semenii lor ardeleni din alte județe transilvane, la Marea Adunare, care a avut loc la 1 Decembrie 1918 în orașul Unirii. Între cei plecați la marele eveniment s-au aflat și neposenii : Pavel Tofan și Dionisie Maior, cel care, în 1927 va deveni prefectul județului nostru.